

RAPORT

**de analiză a riscurilor
în domeniul crimelor de abuz și exploatare sexuală
a copiilor în Internet, pentru anul 2018**

Chișinău, 2019

1. Metodologia

Prezentul Raport de analiză a riscurilor în domeniul crimelor de abuz și exploatare sexuală a copiilor în Internet, pentru anul 2018, este focusat pe domeniul actual: exploatarea sexuală online a copiilor. Scopurile elaborării raportului sunt următoarele:

- informarea factorilor de decizie la nivel strategic, politic și tactic, privind lupta cu fenomenul vizat, pentru direcționarea eforturilor comune și prioritizarea operațională în domeniu;
- elaborarea unor recomandări care să coreleze cu standardele Convenției de la Lanzarote pe aspecte de prevenție, protecție și coordonare a eforturilor statului în lupta împotriva abuzului și exploatării sexuale;
- cercetarea condițiilor existente de aplicare a prevederilor Convenției de la Lanzarote, și anume: cadrul legislativ și normativ național, cadrul instituțional, nivelul de cunoștințe și abilități ale specialiștilor, managementul informațional și coordonarea activităților.

Sarcinile elaborării raportului vizează următoarele aspecte:

- analiza măsurilor întreprinse pentru prevenirea abuzului și exploatării sexuale față de copii, asigurarea protecției și asistenței copiilor-victime, dar și pentru atragerea la răspundere a infractorilor.
- identificarea realizărilor și restanțelor de implementare la nivel legislativ a Convenției de la Lanzarote de către Republica Moldova.

Pentru atingerea scopurilor și sarcinilor au fost utilizate următoarele metode de cercetare:

- analiza prevederilor Convenției de la Lanzarote, Raportului Explicativ al Convenției și a chestionarelor elaborate de către Comitetul de la Lanzarote;
- analiza cadrului legislativ și normativ național în domeniu;
- analiza secundară a studiilor din domeniu și a experienței de bune practici ale altor state.

Cercetarea reflectă situația actuală în Republica Moldova privind lupta împotriva abuzului și exploatării sexuale față de copii în mediul online.

La elaborarea Raportului, a fost utilizată metodologia și tehnicile expuse în Ordinul comun nr. 75/01/342/10/19/9 din 12.03.2016 ”Cu privire la aprobarea Concepției pentru analiza riscurilor în domeniul combaterii criminalității informatice”.

Formele actuale de exploatare sexuală online a copiilor, în Republica Moldova, sunt următoarele:

- producerea și distribuirea pornografiei infantile, inclusiv în urma autoproducerii;
- discuțiile online cu caracter sexual: ademenire (grooming) și hărțuire sexuală;
- recrutarea copiilor în scopul exploatării sexuale și producerii pornografiei infantile;
- exploatarea sexuală prin intermediul videoconferințelor;
- utilizarea softurilor și platformelor online pentru exploatarea sexuală a copiilor.

2. Considerațiuni generale

Crimele de abuz și exploatare sexuală a copiilor, săvârșite prin utilizarea sistemelor informatice reprezintă un segment al fenomenului social de criminalitate informatică, ceea ce înseamnă că datele informatice și/sau sistemele informatice constituie instrument de comitere a infracțiunilor sau obiect al infracțiunilor.

Dezvoltarea și accesul mai larg la tehnologiile informaționale moderne le oferă membrilor societății, în special copiilor și tinerilor, posibilitatea să exploreze spațiul virtual, în scopul dezvoltării personale și profesionale, pentru a concura ulterior pe piața muncii.

Totodată, procesul de implementare a tehnologiilor informaționale în toate domeniile vieții economice, sociale și de altă natură a Republicii Moldova a determinat și evoluția criminalității informatice, în special crimelor împotriva copiilor. Ca urmare, în ultimii ani s-a atestat că rețelele de calculatoare și informațiile electronice sunt folosite tot mai frecvent în scopuri criminale, iar materialele ce ar putea constitui probe ale acestor infracțiuni sunt stocate și transmise tot prin intermediul acestor rețele de către făptuitori.

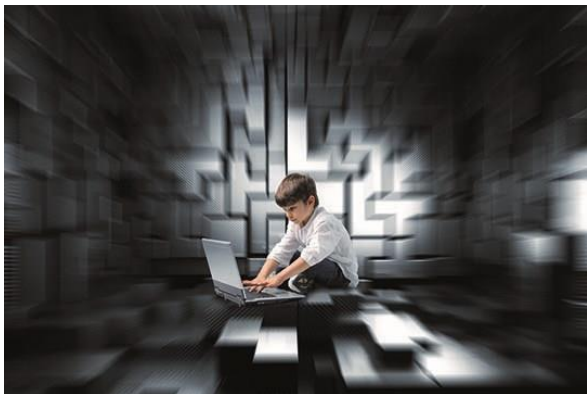
Dezvoltarea tehnologică și utilizarea pe scară largă a sistemelor informatice aduce după sine și o serie de riscuri. Dependența din ce în ce mai accentuată a

utilizatorilor minori de sistemele informatice face ca aceștia să fie tot mai vulnerabili la impactul pe care îl poate avea criminalitatea informatică.

Abuzul sexual asupra copiilor și exploatarea sexuală a acestora reprezintă forme deosebit de grave de infracțiune, fiind îndreptate direct asupra unor victime vulnerabile, aflate la vârste fragede și care au dreptul la îngrijire și protecție specială. Aceste forme de criminalitate produc victimelor efecte nocive pe termen lung, de natură fizică, psihologică și socială, iar persistența lor subminează valorile fundamentale ale societății moderne legate de protecția specială a copiilor, precum și încrederea în instituțiile relevante ale statului.

Conștientizând pericolul abuzului și exploatării sexuale față de copii, în anul 2012 Republica Moldova a ratificat Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (încheiată la data de 25 octombrie 2007 în Spania, Lanzarote; în continuare – Convenția de la Lanzarote). Punând accent pe apărarea în mod exclusiv a intereselor copilului, Convenția stabilește domeniile de intervenție, prioritățile și definițiile comune clare, urmărind armonizarea legislației penale a statelor semnatare, abordarea multidisciplinară în prevenirea și combaterea acestor infracțiuni și asigurarea protecției copiilor-victime.

3. Amenințări și riscuri

Abuzul sexual în copilărie este un eveniment extrem de traumatizant, ce poate schimba o persoană pentru toată viața, cauzând întreruperea dezvoltării emoționale, spirituale, intelectuale, sexuale și influențând negativ interesul social, iar persistența acestuia subminează valorile fundamentale ale societății moderne.

PORNOGRAFIA INFANTILĂ

Pornografia infantilă reprezintă o modalitate de exploatare sexuală a minorilor, un fenomen care degradează și exploatează copiii, subminează familia și deformează relațiile sociale. Acest fenomen creează dependentă și patologie sexuală. Ceea ce a început cu o simplă curiozitate, satisfăcută prin vizualizarea

scenelor de nudism, continuă cu perversiuni sexuale și în unele cazuri se încheie cu săvârșirea infracțiunilor cu caracter sexual față de copii.

Răspunsul insuficient al mecanismului de punere în aplicare a legii contribuie la răspândirea acestor fenomene, iar evoluțiile din domeniul tehnologiei informației la fel au determinat agravarea acestor probleme, facilitând producerea și distribuirea de imagini cu copii abuzați sexual și totodată

oferind anonimitate infractorilor.

Rețelele de sisteme informatice și rețeaua Internet oferă următoarele facilități infractorilor:

- 1) accesul rapid la un volum foarte mare de materiale cu conținut de pornografie infantilă;
- 2) posibilitatea procurării, deținerii și schimbului de fișiere în mod relativ anonim și în cadru privat;
- 3) comunicarea directă, fără utilizarea serverelor furnizorului de servicii;
- 4) persoanele care fac schimbul de fișiere pot să nu se cunoască în mediul real;
- 5) stocarea unui volum foarte mare de materiale pe diferite tipuri de purtători de date, care pot ocupa un volum mic de spațiu, pot fi disimulate sau ascunse cu ușurință;
- 6) oferă posibilitate infractorilor de a utiliza serviciile disponibile în rețeaua Internet (rețele de socializare, servicii de mesagerie, jocuri etc.) pentru a intra în contact cu copiii.

Infractorii care comit fapte de pornografie infantilă prin sisteme informatice acționează fie sub impulsul preferințelor sexuale, orientate către persoane minore, fie pentru obținerea de foloase materiale din comercializarea de materiale pornografice cu minori, fie din ambele motive.

Materialele pornografice cu minori sunt colecționate de către suspecții preferențiali, de regulă, pentru:

- a) satisfacerea poftelor sexuale – suspecții preferențiali folosesc materialele pornografice cu minori pentru a-și alimenta fanteziile sexuale și implicit pentru excitarea sexuală;
- b) autoinstruirea privind comiterea de abuzuri sexuale asupra copiilor;
- c) reducerea inhibițiilor minorilor – un copil care în mod normal nu dorește să se implice în activitate sexuală cu un adult sau în a poza pentru fotografii

explicite sexual, poate fi uneori convins dacă vede alți copii că „se distrează” participând la această activitate;

d) hărțuire sexuală (șantaj sexual);

e) monedă de schimb – unii suspecți fac schimb de materiale pornografice cu minori cu alți suspecți pentru a obține alte imagini sau ca să obțină accesul la alți copii, cu scopul abuzului sau exploatării sexuale. Calitatea și tema materialului determină valoarea acestuia ca mediu de schimb. Cu cât copilul prezentat în material este mai mic (tînăr) și activitățile sexuale, mai deviate, cu atît valoarea potențială a materialului în cauză este mai mare.

f) sursă de venit – unii suspecți implicați în vînzarea și distribuirea de pornografie infantilă derulează astfel de activități pentru realizarea unui profit. Prin contrast, majoritatea suspecților preferențiali colecționează materiale pornografice cu minori pentru alte motive decît profitul.

Victimele sunt de cele mai multe ori minori care prezintă un grad ridicat de vulnerabilitate, provin din familii socialmente vulnerabile, nu sunt supravegheați de părinți sau trăiesc în orfelinate și acceptă exploatarea în schimbul unor sume de bani sau bunuri.

Suspecții produc materiale pornografice cu minori și de cele mai multe ori le transmit pe Internet către alte persoane cu preocupări similare, cărora le indică astfel că în țara respectivă sunt minori care pot fi exploatați sexual. Unii suspecți comercializează materialele respective, prin Internet.

În ultima perioadă s-a atestat utilizarea frecventă a rețelelor de partajare de fișiere, care permit schimbul rapid de imagini și înregistrări video din categoria pornografiei infantile, fără utilizarea serverelor centrale de date sau a rețelei „Web” și astfel evitînd înregistrarea de către furnizorii de servicii a datelor privind utilizatorii, ce pot constitui probe în cadrul cauzelor penale pornite. Astfel, unicul procedeu probatoriu ce demonstrează incontestabil vinovăția făptuitorilor rămîne a fi percheziția și ridicarea sistemelor informatice utilizate de infractori.

Totodată, s-a atestat problematica distribuirii pornografiei infantile prin intermediul serviciilor furnizorilor Internet din stînga Nistrului. În urma mai multor operațiuni de documentare a distribuirii pornografiei infantile, pe teritoriul Republicii Moldova controlat de autoritățile constituționale frecvența distribuirii pornografiei infantile a scăzut, iar ca urmare ponderea comiterii infracțiunii de pe teritoriul din stînga Nistrului s-a majorat. Cel mai mare furnizor Internet de pe teritoriul transnistrean nu practică păstrarea datelor cu privire la traficul informatic, ceea ce facilitează anonimitatea persoanelor care comit infracțiuni informatice.

AUTOPRODUCEREA MATERIALELOR CU CONȚINUT DE PORNOGRAFIE INFANTILĂ

Producerea pornografiei infantile poate fi realizată însuși de către persoanele minore care apar în materialele respective (cazuri de „autoproducere”), cu

stocarea/transmiterea acestora prin sisteme informatice, faptele de postare în public fiind, de regulă, săvârșite de către persoane minore cu vârsta mai mică de 10 ani, iar de transmitere – de către persoane cu vârsta mai mare de 10 ani. Minorii respectivi realizează fotografii sau înregistrări video-audio în care fie apar singuri, în ipostaze pornografice, fie întreținând relații sexuale cu alte persoane, după care stochează materialele respective în sisteme informatice, iar în unele cazuri, procedează la transmiterea acestora pe Internet, către persoane din anturaj, sau chiar la distribuirea pe web

site-uri populare sau în rețele de socializare.

DISCUȚIILE ONLINE CU CARACTER SEXUAL

Discuțiile cu tentă sexuală purtate cu copii în mediul online urmăresc scopul normalizării activităților cu caracter sexual în percepția copiilor și exploatarea sexuală ulterioare ale acestora. Abuzatorii manipulează copii prin intermediul Internetului, de obicei pe parcursul unei perioade de la câteva luni până la ani, pentru a le schimba percepția în privința relațiilor sexuale și a le determina la autoproducerea pornografiei infantile cu transmiterea acesteia către abuzator, la activități sexuale în fața camerei web și, în unele cazuri, la întâlnirea copilului în mediul real pentru realizarea abuzului sexual.

ADEMENIREA COPIILOR ÎN SCOPURI SEXUALE

Fenomenul respectiv, cunoscut în plan internațional sub denumirea de „grooming”

este o modalitate de stabilirea a contactului cu victima prin intermediul spațiului virtual. Suspecții utilizează rețele de socializare online sau aplicații de tip „chat” pentru contactul cu copii, în scopul determinării acestora la diferite activități cu caracter sexual în timp ce comunică textual, video-audio cu suspecții, iar abuzatorul în acest

timp poate produce materiale sub formă de imagini sau înregistrări video care prezintă activitățile respective.

Suspecții pot transmite materiale pornografice copiilor în timpul comunicării pe Internet, pentru a-i manipula pe aceștia în sensul de a le crea convingerea că relațiile sexuale dintre copii și adulți sau exploatarea sexuală a minorilor este un lucru normal.

HĂRȚUIREA SEXUALĂ

Hărțuirea sexuală este manifestarea prin amenințare, constrângere sau șantaj, a unui comportament care creează o atmosferă neplăcută și umilitoare, cu scopul

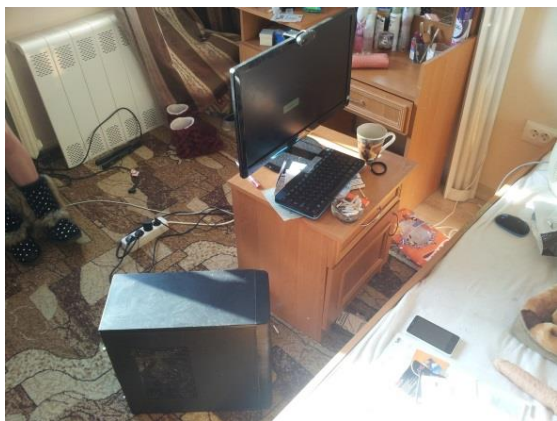

de a determina copilul la raporturi sexuale ori la alte acțiuni cu caracter sexual nedorite.

Reprezintă o formă de exploatare sexuală a copiilor prin violență psihică. Dacă un suspect preferențial stabilește o relație de exploatare sexuală cu un copil, seducerea copilului în activitatea sexuală reprezintă doar o parte din plan. Suspectul, de asemenea, se asigură că secretul va fi păstrat de copilul respectiv, iar lucrul de care deseori copiii se tem cel mai mult este faptul că imaginile pornografice în care apar pot fi arătate membrilor familiei sau prietenilor acestora.

RECRUTAREA COPIILOR ÎN SCOPUL EXPLOATĂRII SEXUALE ȘI PRODUCERII PORNOGRAFIEI INFANTILE.

O astfel de formă de exploatare sexuală victimizează un număr mare de copii și are drept rezultat distribuirea online a unui număr mare de produse

pornografice cu copii. Este o formă bine organizată de exploatare sexuală a copiilor, care poate fi realizată și de un infractor sau un grup criminal organizat. În unele cazuri, recrutarea copiilor se realizează în public, fiind deghizată în activitatea unei agenții de modă sau altei agenții din domeniul show-businessului.

Rețelele virtuale anonime ale pedofililor produc următoarele efecte:

- Promovează ideologia abuzului sexual asupra copiilor în scopul normalizării acesteia;
- Provoacă o senzație de existență a unei comunități a semenilor abuzatorului sexual conectat la o astfel de rețea;
- Majorează și facilitează cererea și oferirea pentru abuz sexual a copiilor;
- Distribuirea pornografiei infantile în volum mare și în mod rapid;
- Schimbul de informații și instruirea reciprocă a pedofililor privind abuzul sexual al copiilor.

4. Cadrul normativ în domeniul combaterii crimelor de abuz și exploatare sexuală online a copiilor

La etapa actuală, Republica Moldova a ratificat un șir de tratate internaționale în domeniu, printre care: Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică (Budapesta), Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Lanzarote). De asemenea, comunitatea europeană a adoptat un șir de directive menite să protejeze cetățenii, societatea și statele per ansamblu de amenințările fenomenului de criminalitate informatică. La ziua de azi, unele dintre acestea au fost implementate parțial, iar altele urmează a fi transpuse în legislația națională.

Guvernul Republicii Moldova a aprobat un șir de documente de politici de prevenire și combatere a fenomenului vizat:

- Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1006 din 10 decembrie 2014.
- Programul național de securitate cibernetică a Republicii Moldova pentru anii 2016-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 811 din 29.10.2015.
- Planul de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 212 din 05.04.2017.

Totodată, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Concepția securității informaționale a Republicii Moldova prin Legea nr. 299 din 21.12.2017.

VULNERABILITĂȚI

În urma analizei legislației naționale, au fost atestate un șir de bariere și lacune de ordin normativ, după cum urmează:

CODUL PENAL

- Art. 173 prevede aceeași sancțiune în cazul hărțuirii sexuale împotriva atât a adulților cât și a copiilor, ceea ce nu este proporțional cu pericolul social al faptelor.

- Art. 175¹ prevede că săvârșirea ademenirii copiilor în scopuri sexuale trebuie să fie urmată de fapte materiale care conduc la o astfel de întâlnire, ceea ce face practic imposibilă calificarea faptelor în baza articolului dat.

- Art. 208¹ nu incriminează obținerea accesului cu bună știință, prin intermediul tehnologiilor informaționale și a comunicațiilor, la pornografia infantilă, precum și transmiterea, punerea la dispoziție a pornografiei infantile, deși acestea sunt prevăzute în Convenția Lanzarote.

CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

- Nu este reglementată procedura Percheziției informatice, prevăzută în Convenția de la Budapesta și efectuarea copiilor datelor informatice gestionate de la distanță (cloud, server dedicat ș.a.).

- Lipsește măsura specială de investigații de interceptare a datelor informatice.

- Nu este prevăzută măsura obținerii comunicărilor prin mijloacele electronice - mesageria textuală prin sisteme informatice în afara serviciilor de telefonie și alte comunicări electronice - de la prestatorii serviciilor de poștă electronică, chat etc.

Totodată, Codul contravențional nu prevede răspunderea pentru încălcarea de către furnizorii de servicii de comunicații electronice a obligațiilor prevăzute în Legea comunicațiilor electronice și Legea privind prevenirea și combaterea criminalității informatice.

ALTE REGLEMENTĂRI

- Nu este prevăzută excluderea accesului prin Internet la pornografie infantilă.

5. Activitatea de combatere

Specificul investigațiilor efectuate în cazul crimelor comise în mediul online constă în următoarele:

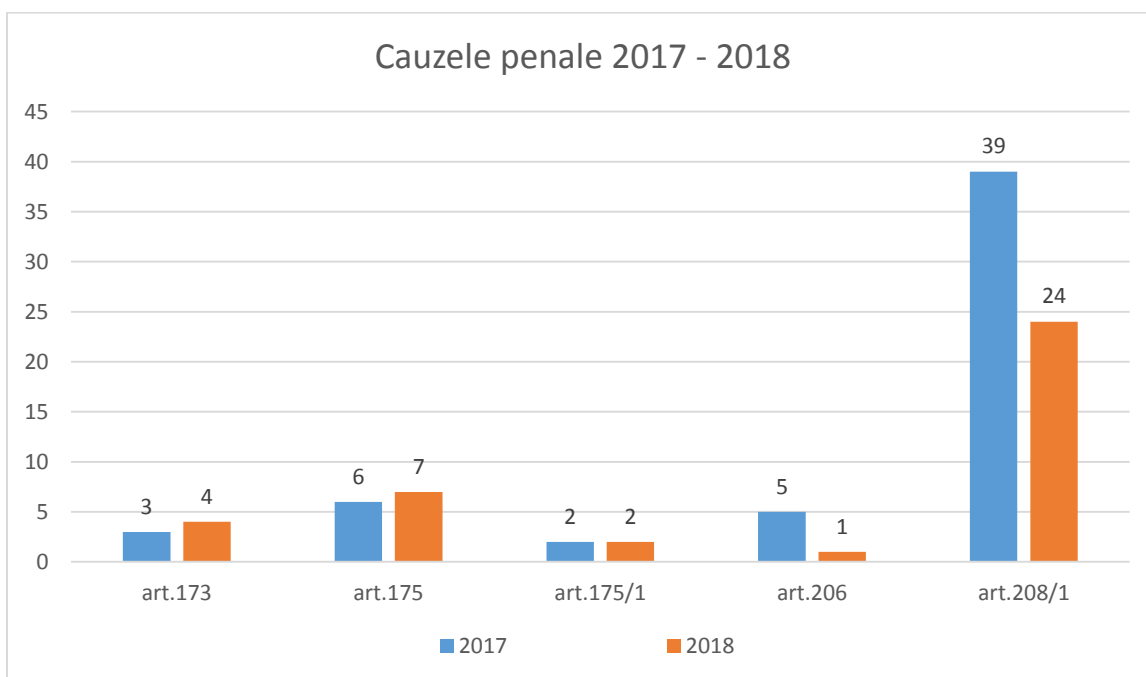
a) particularitățile măsurilor speciale de investigație (website-urile, profilurile și conturile figuranților, preluarea identității infractorilor etc.);

b) particularitățile probatoriului cauzelor penale (probele digitale, conservarea probelor electronice, administrarea datelor informatice, interceptările comunicărilor efectuate prin rețelele internet și intranet (monitorizarea conexiunilor rețelelor informatice), sechestrării corespondenței poștelor electronice, supravegherea tehnică, culegerea de informații de la instituțiile de comunicații electronice, ridicarea datelor cu privire la traficul informatic preluat de la furnizorii de servicii, constatările tehnico-științifice, expertizele judiciare, cercetarea sistemelor informatice etc.);

c) particularitățile componente de infracțiune (obiectul infracțiunii, metoda comiterii infracțiunii, mijloacele utilizate la săvârșirea crimelor, locul săvârșirii infracțiunii, caracterul transfrontalier, subiectul infracțiunii etc.);

d) conlucrarea cu instituțiile competente din alte state (utilizarea punctelor 24/7, G8, OECD etc.)

În acest context, în anul 2018 la nivel național au fost pornite **38** de cauze penale din categoria supusă generalizării, fiind un număr relativ constant față de anii precedenți, și în scădere față de datele statistice pentru anul 2017, când au fost pornite 55 cauze penale.

Creșterea descoperirii cazurilor de abuz și exploatare sexuală a copiilor în ultimii ani se datorează activității subdiviziunii specializate în domeniul prevenirii

și combaterii crimelor informatice, create în cadrul Inspectoratului General de Poliție.

Totodată, se observă micșorarea numărului de cazuri de pornografie infantilă, comparativ cu anul 2017, ceea ce denotă faptul că infractorii utilizează tot mai des instrumente de ascundere a identității în spațiul online.

6. Recomandări

În vederea prevenirii și combaterii exploatării sexuale a copiilor în mediul online, este necesar de întreprins un șir de acțiuni, cu implicarea activă a societății civile:

- Acordarea priorității asistenței copilului victimă în cadrul investigațiilor.
- Utilizarea metodelor de identificare a victimelor, inclusiv prin utilizarea Sistemului Informațional "Protecția Copiilor" și a bazei de date "ICSE" a OIPC INTERPOL.
- Identificarea soluțiilor tehnice de documentare a abuzatorilor care folosesc instrumentele de anonimizare online, rețelele de partajare a fișierelor și rețeaua Darknet.
- Desfășurarea companiilor de informare a publicului, inclusiv în cooperarea cu ONG-uri și societatea civilă.
- Cooperarea cu furnizorii de servicii de comunicații electronice, în special cei ale căror servicii sunt utilizate de infractori la comiterea infracțiunilor respective: companiilor de hosting, servere VPN și proxy.
- Utilizarea canalului virtual stabilit cu NCMEC (Centrul Național al SUA privind Copiii Dispăruți și Exploatați), precum și aderarea la alte inițiative similare.

Reieșind din pericolele din spațiul virtual, care îi privesc pe copii, intervenim către părinți, educatori și profesori cu mai multe recomandări privind siguranța online.

Măsurile de educare a copilului și de autoinstruire a părinților:

- ✓ Familiarizați-vă cu tehnologia. Fiți cel mai bun prieten al copilului din mediul online.
- ✓ Explicați copilului că utilizatorii din internet se pot prezenta sau afișa în profil date false.
- ✓ Cercetați resurse online pentru informații despre siguranța online.

- ✓ Explicați copilului avantajele și dezavantajele Internetului.
- ✓ Explicați copilului cum să navigheze online în siguranță.
- ✓ Familiarizați-vă cu site-urile din Internet și programele cu acces la Internet, folosite de copil.
- ✓ Instalați calculatorul într-o cameră comună.
- ✓ Conveniți asupra regulilor casei despre utilizarea Internetului.
- ✓ Poziționați PC-ul la vedere (sufragerie, bucătărie).
- ✓ Să înțelegeți cum își petrece copilul timpul online și ce dispozitiv folosesc pentru aceasta.
- ✓ Comunicați cu copilul privind experiența online.
- ✓ Urmăriți toate conturile copilului din rețelele de socializare; Atenție, însă, ca acest proces să nu fie transformat în control represiv, deoarece astfel copilul va fi determinat să se ascundă. „Împrieteniți-vă” pe rețelele sociale, apreciați-i postările, iar dacă vedeți ceva ce vă îngrijorează vorbiți-i atent, între patru ochi. Spuneți-i ce vă îngrijorează și de ce.
- ✓ Interesați-vă cine sunt prietenii virtuali, cu cine și unde copilul merge.
- ✓ Explicați copilului să nu spună numele, adresa sau alte date personale străinilor.
- ✓ Explicați copilului să nu răspundă străinilor, la fel cum nu vorbește cu oameni străini pe stradă.
- ✓ Dacă se întâmplă ceva rău, nu îl criticați, ci ascultați-l. Va ști că poate apela ori de câte ori va simți nevoia.
- ✓ Spuneți-i cât mai des că aveți încredere în el.

Măsuri tehnice:

- ✓ Configurați setările de confidențialitate, în special în rețelele de socializare.
- ✓ Instalați:
 - Programe antivirus și firewall.
 - Program de control parental.
- ✓ Explicați-i copilului să utilizeze parole complexe și să le modifice periodic.
- ✓ Utilizați setările de restabilire a accesului la profilurile personale prin telefon, e-mail, întrebări de control ș.a.

✓ În caz de abuz online, RAPORTAȚI.

O puteți face prin următoarele modalități:

Telefon: (022)577-177, 112

Viber: 078090902

E-mail: ccci@mai.gov.md

Web site: politia.md, siguronline.md, 12plus.md

Facebook:

<https://www.facebook.com/centrulpentrucombatereacrimelorinformatice>